(Kau.) II. viii.3.3; घ्नन्मृध्राण्यप द्विषो दहन्नक्षांसि विश्वहा RV. viii.43.26; KāṭhS. 39.15 (iv.134.15); अपघ्नन्तो अराव्णः पवमानाः स्वर्दृशः RV. ix.13.9; SV. (Kau.) II.v.3.9; SV. (Jai.) iii.43.1; एष कविरभिष्टुतः ... पुनानो घ्नन्नप स्रिधः RV. ix.27.1; SV. (Kau.) II.v.6.1; SV. (Jai.) iii. 51.2; अपघ्नन्पवते मृधोऽप सोमो अराव्णः RV. ix.61.25; SV. (Kau.) I.vi.2.14; II.v.7.1; SV. (Jai.) i.52.14; iii.44.9; इन्द्रं वर्धन्तो अप्तुरः कृण्वन्तो विश्वमार्यम्। अपघ्नन्तो अराव्णः RV. ix.63.5; अपघ्नन्पवसे मृधः क्रतुवित्सोम मत्सरः RV. ix.63.24; SV. (Jai.) i.51.6; iii.48.3; SV. (Kau.) I.vi.1.6; II.v.15.3; त्वं सपत्नान्पृतनासु जिष्णुरिन्द्राभिषाऽभिमातीरपघ्नन् MaiS. iv.12.3 (iv.184.3); अपघ्नन् पवते मृधोपसोमो अरान्व इत्यनृतमभिशस्यमानाय प्रतिपदं कुर्यात् PañcBr. vi.10.6; अपघ्नन् पवते मृधः इत्यभिशस्यमानस्य प्रतिपदं कुर्यात् JaimiBr. 1.96; अपघ्नन् पवसे मृध इति मृध एवैतेन पाप्मानम् अपघ्नते JaimiBr. 3.222; अनृतमभिशस्यमानस्यापघ्नन् पवते मृध इति स्तोत्रीयः Kṣudra. i.2.20; **2A** driving away प्र ये गावो न भूर्णयस्त्वेषा अयासो अक्रमुः। घ्नन्तः कृष्णामप त्वचम् RV. ix.41.1; SV. (Kau.) II.iii.3.1; SV. (Jai.) i.51.6; iii.21.7; त्वेषा अयासो अक्रमुर् घ्नन्तः कृष्णाम् अप त्वचम् इति पाप्मा वै कृष्णा त्वक्। ताम् एवैतेनापघ्नते JaimiBr. 3.60; **2B** repelling, warding off तस्मात्त्वेष उद्यतो वज्रो यज्ञवास्तौ तिष्ठेदेवासुररक्षांस्यपघ्नन् अपबाधमानो यज्ञं चैव यजमानं चाभिगोपायन् KauṣīBr. 10.2 (45.24); सूर्यमेवैतत्पुरस्तात्करोति सूर्यः पुरस्तान्नाष्ट्रा रक्षांस्यपघ्नन्नेति ŚatBr. II.iii.4.8; ŚatBr. (K.) IV.iii.4.6; अग्निमेवैतत्पुरस्तात्करोत्यग्निः पुरस्तान्नाष्ट्रा रक्षांस्यपघ्नन्नेति ŚatBr. III.vi.3.11; ŚatBr. (K.) IV.vi.3.8; सम्पत्सम्पद्यते। ... अथैताः समन्तं पल्यङ्ग्यन्ते नाष्ट्रा रक्षांस्यपघ्नत्यः ŚatBr. III.ix.2.16; ŚatBr. (K.) IV. ix.2.11; **3A** destroying ततो वल्मीकवपामपघ्नन्ब्रूयात् MaiS. iii.1.3 (iii.4.15); MānŚS. VI.i.1.13; उद्दीप्यस्व जातवेदोऽपघ्नन्निर्ऋतिं मम ĀpaManPāṭha i.9.9; TaiĀ.X.1.4; स्वयंप्रज्वलितेऽग्नौ समिधावादध्यादुद्दीप्यस्व जातवेदोऽपघ्नन्निर्ऋतिं मम BhārGS. 2.31 (65.6); गवां मध्ये अग्निमुपसमाधाय ... जुहोति। उद्दीप्यस्व जातवेदोऽपघ्नन्निर्ऋतिं मम HirGS. i.18.5; भयं संसारजं पुंसामपघ्नन् भयापहः ViṣṇuSaBh. 120.5 (*on* 113); उद्दीप्यस्व मम निर्ऋतिं पापदेवतामपघ्नन् संहरन्नित्यर्थः ŚaṅkaVi. (Ā.) 92.1; **3B** striking off पुरस्ताद् ध वा एताः (अनुष्टुभः) पाप्मानं जयन्ति पुरस्तान् पाप्मानम् अपघ्नन्त्यो यन्ति JaimiBr. 1.161; 3.195; ते हैते सवासिन्यौ देवते। ... एषु लोकेषु सर्वपाप्मानम् अपघ्नत्यौ तिष्ठतः JaimiBr. 1.241; 1.247; 3.310; अपघ्नन्तो दुरितं हव्यगन्धैर्वैतानास्त्वां वह्नयः पालयन्तु Śāk. 4.10; भोः बटवः परिवृत्य लोष्टैरपघ्नन्तः परावर्तयतैनमश्वम् UttaRāC. 4.28 (1)

अपघ्नु (apa-ghnu) *adj.* (used as noun) (one) who destroys धृष्णु ह्य एनां विश्वधा नि कृन्तं अपघ्नोश् चरुम् इरया ससृजे AV. (P.) xiv.3.5.

अपघ्रा (apa-ghrā-) III.P. (*caus.*) to cause to smell at तां कलशमपघ्रापयति अपजिघ्र कलशम् मह्या त्वा विशन्त्विन्दवस् ... पयस्वतीति JaimiBr. 2.251

अपङ्क (a-paṅka) *adj.* [*f.* –ā] **1A** free from mud, i.e. clean यस्याम् ... अपङ्काः अत्यायतयोऽत्यजन्तः। जनैरजातस्खलनैर्न जातु द्वयेऽप्यमुच्यन्त विनीतमार्गाः ŚiśuVa. 3.57; कुम्भैः संपूर्णशोभं शिरसि सुघटितैः शातकुम्भैरपङ्कैः शंभोः ... स्यात्सदो नः ŚivPāKeSt. 14; क्षितिरभवदपङ्का किं च रोलम्बबालावलिललितनलिन्यः शैवलिन्यस्तदासन् HariVi. 3.64; अपङ्का शुङ्करहिता तथा पाषाणवर्जिता। खुराघातक्षमाभिन्ना समा भूर्वाजिनां मता Nītipra. 6.69. **1B** free from mud, i.e. clear क्रमादपङ्केपि मणौ पङ्कोऽवश्यं भवेद्यतः AṣṭāSaṁ. i.19.18 (1.5); सदोषामपि निर्दोषां करोति सुजनः कृतिम् घनात्यय इवापङ्कां सरसीं पङ्कदूषिताम् MahāP. 1.82; सा बिभ्रती संभृतमङ्गलानि स्वादून्यपङ्कान्यतिनिर्मलानि। सुधोपमानानि ... पयांसि SkandP. ii(1).33.17; एतस्मिन्मरुमण्डले परिचलत्कल्लोलकोलाहलक्रीडत्कङ्कमपङ्कमङ्कविलसन्निःशङ्कमत्स्यव्रजम् ... केनेदम् ... चक्रे विशालं सरः ŚārṅgaPa. 1129; एवमुक्तिभिरचुक्षुभदन्तर्मन्थराभरतमातुरपङ्कम्। हस्तिनी ... सारसमम्भः Rāgh. 5.31; **2A** sinless यस्याम् ... अपङ्काः अत्यायतयोऽत्यजन्तः। जनैरजातस्खलनैर्न जातु द्वयेऽप्यमुच्यन्त विनीतमार्गाः ŚiśuVa. 3.57; अरज्जुरेवबद्धोऽहमपङ्कोऽस्मि कलङ्कितः YogVā. v.9.16. द्रुतमथ जननीभ्याम् ... युवां चुम्बितौ च Nārāy. x.45.4; एवमुक्तिभिरचुक्षुभदन्तर्मन्थरा भरतमातुरपङ्कम्। हस्तिनी ... सारसमम्भः Rāgh. 5.31; **2B** faultless यदुवीर ... सन्धिम् ... स्वया धिया स्वैर्जनैरपङ्क जनय नः YudhiVi. 6.77.

अपङ्कक (apaṅka-ka) *adj.* free from mud, clear सिन्धुकुण्डादुपानीतं सिन्धोर्यत् कमपङ्ककम् MahāP. 16.210.

अपङ्कज (a-paṅkaja) *adj.* **1** not produced from mud नाभ्यरण्यां समुत्पन्नं यस्य पैतामहं गृहम्। एकार्णवगते लोके तत्पङ्कजमपङ्कजम् HariVaṁ. i.30.16; ii.72.19; पुण्यानुभावादथ तस्य तस्मिन्नपङ्कं पङ्कजमुद्बभूव JātaMā. 21.24 (4.19); (हृषीकेशस्य) शयानस्य तदा पद्ममभून्नाभ्यां पुरंदर। तत्कालमयमाख्यातं पङ्कजं यदपङ्कजम् LakṣmīT. 55.22; **2** not consising of lotuses अपङ्कजं स्रस्तरमस्तचन्दनं विलाससंमर्दममन्दमाश्रिताः। शनैर्निदाघस्य घनाभदर्शयन्प्रतापहानिं हरिणायतेक्षणाः VikraDeC. 13.14.

अपङ्कजमध्यवर्तिन् (a-paṅkajamadhyavartin) *adj.* not staying in the middle of lotus नित्यं वृषेण चरसीह न कृत्तिवासाः सर्वप्रजापतिरपङ्कजमध्यवर्ती Subhāṣi. 2499.

अपङ्कजासनसंभवान्वय (a-paṅkajāsanasambhavānvaya) *adj.* (used as noun) (one) not having the family originaed from Brahmā महाराजरावणः किं कुरुते। यदपङ्कजासनसंभवान्वयः कुरुते BālRā. 5.4 (6)

अपङ्कता (apaṅka-tā) *f.* the state of being free from mud उपैति ... अपङ्कतां मही Kirātā. 4.22.

अपङ्कतोय (apaṅka-toya) *adj.* having clear or limpid water अपङ्कतोयेषु सरित्सरस्सु। ... चचार BhāgP. iii.1.18.

अपङ्कय (a-paṅkaya-) *denom.* to free from mud or wrong view कुदृष्टितिमिरस्फुरत्कुमतपङ्कमग्नां पुरा ... जरद्गवीं ... अपङ्कयति शङ्करः Śaṅkar-DigVi.(Mā.)6.84 (comm. कुमतान्येव पङ्कः)

अपङ्करत (a-paṅkarata) *adj.* not delighting in sinful acts पार्थः ... अमुचच्चापं करतः कृष्णेनाश्वासितः स चापङ्करतः YudhiVi. 7.4.

अपङ्किल (a-paṅkila) *adj.* [*f.* –ā] **1A** free from mud, not muddy समाचिताः प्रस्रवणैः समन्ततः (v.l. अपङ्किलैः) ... समुत्सुकत्वं जनयन्ति भूधराः ṚtuSaṁ. 2.16; प्रणिधानवतामपङ्किले पदमेतन्निदधाति मानसे Yādavā. 9.61; **1B** free from mud, i.e. not dirty पूरिताशमवनीमपंकिलां संचरंति विमलाश्विरं द्विजाः Ei. xvi. 316.176; **2** sinless, Yadavā. 9.61 (comm. अपापे ... मनसि); **3** not mixed with unrighteousness अविवेकविभावर्यां धर्ममार्गमपङ्किलम्। द्रष्टुं दीप इव न्यस्तः Yādavā. 22.12 (comm. अधर्मासम्भिन्नम्)

अपङ्किलतटावट (apaṅkila-taṭāvaṭa) *adj.* having the holes of bank free from mud. अपङ्किलतटावटः शफरफाण्टफालोज्ज्वलः। ... सरित्सलिलसंचयः शरदि मेदुरः सीदति KāvyMī. 102.15.

अपङ्किलबुद्धि (apaṅkila-buddhi) *adj.* whose intellect is free from mud, i.e. wrong notion न खलु तटाकस्थपङ्कोऽप्यपङ्किलबुद्धिभिस्तदवगाहिभिरुपजीव्यते NyāyPari. 10.1.

अपङ्क्तिपावन (a-paṅktipāvana) *adj.* not pure to share food or to dine in the same line or company वज्रं गृहीत्वा शक्रस्तु हन्तुं ब्राह्मणसत्तमम्। अपङ्क्तिपावनौ देवौ कुर्वाणं पङ्क्तिगोचरौ PadmP. iv.16.15.

अपङ्क्तियोग्य (a-paṅktiyogya) *adj.* not fit for sharing food or dining in the same line or company क्रुद्धस्तमेत्य शक्रः प्रोवाच मुने न जानासि। भिषजावपङ्क्तियोग्यौ सोमार्हावश्विनौ यज्ञे Kalāvi. 6.22.

अपङ्क्त्य (a-paṅktya) *adj.* (used as noun) **A** (one) who defiles the company in the funeral dinner अपङ्क्त्यानां प्राग्दुर्बालाद्रोहन्तृब्रह्मघ्नतन्मन्त्रकृदवकीर्णिपतितसावित्रीकेषूपपातकम् GautDS. iii.3.11; ii.8.18; **B** (one) who is not fit to share food or dine in the same line or company यावद्ध्यपङ्क्त्यः पङ्क्त्यां वै भुञ्जानाननुपश्यति। तावत्फलाद्भ्रंशयति दातारं तस्य बालिशम् MahāBhā. xiii.90.17; अपङ्क्त्यानां विशोधनम् ... पञ्चगव्येन शुध्यति KūrmaP. 690.7 (2.34); ViṣṇuDhaP. ii.73.178; सद्भिरेकत्रासनभोजनाद्यर्हता (पंक्त्यता) तदभावादपङ्क्त्यः ManuBh. i.283.10 (*on* 3.176)

अपङ्क्त्यदान (apaṅktya-dāna) *n.* act of giving food to one not fit to dine in the same line or company येऽस्मिन्नपङ्क्त्यदानफलप्रदर्शनप्रकरणे पठिता अन्धादयः ... तेषु यथोद्दिष्टेषु भोजितेषु दातुरिमान्युपतिष्ठन्ते ManuBh. i.284.24 (*on* 3.182)

अपङ्क्त्यन्न (apaṅkty-anna) *n.* food of one who is not fit to dine in the same line or company अपङ्क्त्यन्नं च संख्यान्नं शस्त्रजीवस्य चैव हि KūrmaP. 568.6 (2.17)

अपङ्क्त्यप्रकरण (apaṅktya-prakaraṇa) *n.* section dealing with the one who is not fit to dine in the same line or company अपङ्क्त्यप्रकरणे दुर्बलात्पूर्वं यावन्तः कथिताः एलेप्पामत्रं नाद्यात् CaturCin. iii (i).778.9.

अपङ्ग्वादिक (apaṅgvādi-ka) *adj.* not lame etc. (वासो रोचेतास्मै गुरोः कुले) अस्मै अपङ्ग्वादिकाय ViraMi. (Saṁskāra.) 551.20.

अपच (a-paca) *adj.* [it has the acute on the final when the meaning is 'not capable to cook; it has the acute on the initial when the meaning is,